



LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒGIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV-1010. Tālrunis: 67830735, 67210274. Fakss: 67830770. E-pasts: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR LIETAS IEROSINĀŠANU

Rīgā

2024. gada 25. septembrī

Satversmes tiesas 2. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētāja Irēna Kucina, tiesneši Jānis Neimanis un Anita Rodiņa,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto sabiedrības ar ierobežotu atbildību "SALDUS ENERĢIJA" (turpmāk – Pieteikuma iesniedzēja) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 92/2024),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzēja lūdz Satversmes tiesu atzīt Elektroenerģijas tirgus likuma 31.² panta trešo daļu par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 92. pantam un Ministru kabineta 2020. gada 2. septembra noteikumu Nr. 560 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamos energoresursus, kā arī par cenu noteikšanas kārtību un uzraudzību" (turpmāk – Noteikumi Nr. 560) 48.5., 48.8. un 60.1. apakšpunktu (redakcijā, kas bija spēkā līdz 2022. gada 31. martam) (turpmāk – apstrīdētās normas) par neatbilstošu Satversmes 105. pantam un attiecībā uz Pieteikuma iesniedzēju par spēkā neesošu no tā spēkā stāšanās brīža.

2. Apstrīdētās normas noteic gadījumus, kuros Būvniecības valsts kontroles birojam ir jālemj par obligātā iepirkuma tiesību atcelšanu un pienākuma uzlikšanu

komersantam atmaksāt saņemto valsts atbalstu, kā arī noteic pierādīšanas pienākuma sadali, ja par minētajiem apstākļiem ir radies strīds.

Elektroenerģijas tirgus likuma 31.² panta trešā daļa noteic, ka pārkāpumus, par kuriem atceļamas saskaņā ar šā likuma 28., 28.1, 29. vai 30. pantu piešķirtās tiesības uz valsts atbalstu, kā arī kārtību, kādā tās atceļamas, nosaka Ministru kabinets. Lemjot par piešķirto tiesību atcelšanu, vienlaikus izlemjams jautājums par pienākuma uzlikšanu elektroenerģijas ražotājam atmaksāt nepamatoti vai nelikumīgi saņemto valsts atbalstu. Elektroenerģijas ražotājam ir pienākums pierādīt līdz tiesisku pierādījumu ticamības pakāpei, ka tas, saņemot valsts atbalstu, ir ievērojis normatīvajos aktos noteiktās prasības atbalsta saņemšanai.

Noteikumu Nr. 560 48.5. apakšpunkts noteica, ka birojs pieņem lēmumu, ar kuru atceļ komersantam piešķirtās obligātā iepirkuma tiesības, ja elektrostacijā nav uzstādītas mēraparātu vai mērlīdzekļu sistēmas atbilstoši šo noteikumu 21. punktam vai uzstādīto mēraparātu vai mērlīdzekļu sistēmu kalibrācijas vai verificācijas termiņi ir nokavēti ilgāk par 10 dienām.

Saskaņā ar Noteikumu Nr. 560 48.8. punktu birojs pieņēma lēmumu, ar kuru atceļ komersantam piešķirtās obligātā iepirkuma tiesības, ja elektrostacijā netiek nodrošināta saražotās elektroenerģijas izlietošana elektrostacijas darbības nodrošināšanai saskaņā ar šiem noteikumiem.

Savukārt Noteikumu Nr. 560 60.1. apakšpunkts paredzēja, ka birojs [..] nekavējoties pieņem lēmumu par pienākumu mēneša laikā atmaksāt publiskajam tirgotājam nepamatoti saņemto valsts atbalstu šo noteikumu 47.5., 48.1., 48.4., 48.5., 48.6., 48.7., 48.8. vai apakšpunktā minētajā gadījumā – valsts atbalstu par elektroenerģijas pārdošanu obligātā iepirkuma ietvaros, ko publiskais tirgotājs izmaksājis par periodu kopš šo noteikumu 38. punktā minētā pēdējā gada pārskata iesniegšanas termiņa.

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;

5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības nav mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

4. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par likuma atbilstību Satversmei, bet saskaņā ar šā panta 3. punktu – lietas par Ministru kabineta noteikumu normu atbilstību augstāka juridiska spēka tiesību normām. Līdz ar to pieteikumā ietvertie prasījumi ir piekritīgi Satversmes tiesai.

5. Pieteikuma iesniedzēja apstrīd divu normatīvo aktu – Elektroenerģijas tirgus likuma un Noteikumu Nr. 560 – normu atbilstību Satversmei.

Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 18. panta otrās daļas 1. punktam vairāku normatīvo aktu apstrīdēšana vienā pieteikumā ir pieļaujama, ja tiek apstrīdēts normatīvais akts vai tā daļa un uz tā pamata izdotās zemāka juridiska spēka tiesību normas. Noteikumi Nr. 560 izdoti citstarp, pamatojoties uz apstrīdēto Elektroenerģijas tirgus likuma 31.² panta trešo daļu.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta otrās daļas 1. punkta prasībām.

6. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktam persona pieteikumu Satversmes tiesā var iesniegt tikai Satversmē noteikto pamattiesību aizskāruma gadījumā.

No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka Pieteikuma iesniedzēja piedalījās obligātajā iepirkumā un tā ietvaros pārdeva no atjaunīgajiem energoresursiem – biomasas – ražotu elektroenerģiju. Būvniecības valsts kontroles birojs, pamatojoties uz apstrīdētajām Noteikumu Nr. 560 normām, esot pieņēmis lēmumu par obligātā iepirkuma tiesību atcelšanu un pienākuma uzlikšanu Pieteikuma iesniedzējai atmaksāt saņemto valsts atbalstu. Administratīvais process noslēdzies ar Senāta rīcības sēdes lēmumu par atteikšanos ierosināt kasācijas tiesvedību pēc Pieteikuma iesniedzējas kasācijas sūdzības.

Pēc Pieteikuma iesniedzējas ieskata, apstrīdētās Noteikumu Nr. 560 normas paredz obligātā administratīvā akta izdošanu. Tādēļ šajās normās noteiktās tiesiskās sekas nevarot tikt pielāgotas vai individuāli izvērtētas atkarībā no konkrētās lietas faktiskajiem apstākļiem un pārkāpuma ietekmes uz valsts atbalsta

aprēķinu, kā to paredz samērīguma princips. Tādējādi esot aizskartas Pieteikuma iesniedzējas tiesības uz īpašumu, kas nostiprinātas Satversmes 105. pantā. Savukārt apstrīdētā Elektroenerģijas tirgus likuma norma uzliekot Pieteikuma iesniedzējai nesamērīgu un pārlieku vispārīgu pierādīšanas nastu, lai tā pierādītu, ka valsts atbalsts ir saņemts, ievērojot normatīvo aktu prasības. Tādējādi esot aizskartas Pieteikuma iesniedzējas Satversmes 92. pantā nostiprinātās tiesības uz taisnīgu tiesu.

Līdz ar to Pieteikuma iesniedzēja ir tiesīga iesniegt pieteikumu, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā noteiktās prasības.

7. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta otro daļu pieteikumu var iesniegt tikai tad, ja ir izmantotas visas iespējas aizstāvēt aizskartās tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem vai arī tādu nav.

No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka Pieteikuma iesniedzēja ir izmantojusi visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem – Senāta rīcības sēdes lēmums par atteikšanos ierosināt kasācijas tiesvedību lietā nav pārsūdzams.

Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturrtās daļas pirmais teikums nosaka: “Konstitucionālo sūdzību (pieteikumu) Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā pēc pēdējās institūcijas nolēmuma spēkā stāšanās.”

Konkrētajā gadījumā termiņš konstitucionālās sūdzības iesniegšanai ir skaitāms no 2024. gada 13. marta, kad stājās spēkā Senāta rīcības sēdes lēmums par atteikšanos ierosināt kasācijas tiesvedību. Pieteikums Satversmes tiesā saņemts 2024. gada 2. augustā. Tādējādi minētais sešu mēnešu termiņš ir ievērots.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajā daļā un ceturrtās daļas pirmajā teikumā noteiktajām prasībām.

8. Pieteikumā ir izklāstīti lietas faktiskie apstākļi un sniegts juridiskais pamatojums par apstrīdēto normu iespējamo neatbilstību Satversmes 92. un 105. pantam. Pieteikumam ir pievienoti dokumenti, kas nepieciešami lietas apstākļu noskaidrošanai. Pieteikums atbilst arī pārējām Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā noteiktajām prasībām.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. pantu, Satversmes tiesas 2. kolēģija

nolēma:

1. Ierosināt Satversmes tiesā lietu “Par Elektroenerģijas tirgus likuma 31.² panta trešās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92. pantam un Ministru kabineta 2020. gada 2. septembra noteikumu Nr. 560 “Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamus energoresursus, kā arī par cenu noteikšanas kārtību un uzraudzību” 48.5., 48.8. un 60.1. apakšpunkta, (redakcijā, kas bija spēkā līdz 2022. gada 31. martam), atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 105. pantam” pēc sabiedrības ar ierobežotu atbildību “SALDUS ENERĢIJA” pieteikuma (pieteikums Nr. 92/2024).

2. Uzaicināt institūcijas, kas izdevušas apstrīdētos aktus, – Saeimu un Ministru kabinetu – līdz **2024. gada 25. novembrim** iesniegt Satversmes tiesai atbildes rakstus ar lietas faktisko apstākļu izklāstu un juridisko pamatojumu.

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētāja

Irēna Kucina